

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

Kleine Kinderen Grote Kansen

Samen naar meer gelijke kansen.
Elke leraar is een taalbewuste leraar.

Spreekkansen van kinderen verhogen
d.m.v. een observatie-instrument door
leerkrachten

Sara Verbrugge & Anneleen Boderé

Project “De stem van kleuters”

Spreekkansen van kinderen verhogen dankzij het gebruik van een observatie-instrument door leerkrachten

Anneleen Boderé

Odisee
DE CO-HOGESCHOOL

Sara Verbrugge

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

“Hoe ziet een krachtige en inclusieve taalleeromgeving eruit? Hoe kun je als leraar positief omgaan met meertaligheid, kansarmoede en allerlei vormen van diversiteit in de klas?”

Inhoud

- Kader, context en literatuur
- Observatie-instrument (wie, wat, waar & wanneer, waarom, hoe)
- Zelf aan de slag (fragmenten beoordelen met observatie-instrument)
- Feedbackronde
- Conclusie en take home messages

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Poll 1

“Welke kleuters krijgen de minste spreekkansen op een doordeweekse dag in de klas? Hoe zou je die kleuters omschrijven?”

Antwoord in woordwolk.

Poll 2

“Op welke momenten is er de meeste kans tot kwaliteitsvolle interactie tussen de kleuters en de leerkracht (met voldoende spreekkansen voor de kleuters)?”

Antwoord in multiple choice:

- Gezamenlijk moment (bv. kringmoment ‘s ochtends)
- Speelwerkplekken
- Routine (bv. weerkalender invullen)
- Maaltijd / tussendoortje
- Speeltijd
- Ander moment dat niet in één van bovenstaande opties past

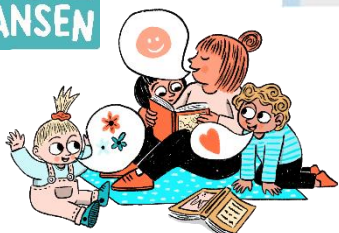
"Sommige kleuters spreken maar tien seconden per dag Nederlands met de leerkracht"

15 februari 2019

Interview met Piet van Avermaet op Radio 1:
<https://radio1.be/sommige-kleuters-spreken-maar-tien-seconden-nederlands-dag>

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Spreekkansen kleuterklas

Onderzoek Piet Van Avermaet, Brecht Peleman, Michel Vandenbroeck (UGent):

- kwaliteit en kwantiteit van interacties kan veel beter in de KK
- veel wachttijd (veel tijd waarin er zeer weinig interactie is, jasjes, toiletbezoek, maaltijden)
- kinderen uit kansarmere omgevingen krijgen minder open vragen en minder denkstimulerende vragen dan kinderen uit kansrijkere omgevingen
- groot verschil in kansen om tot taalproductie te komen voor kleuters

Peleman, B., Vandenbroeck, M., & Van Avermaet, P. (2020). Early learning opportunities for children at risk of social exclusion. Opening the black box of preschool practice. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(1), 21-

KLEIN KIDDEREN
GRÖTE
KANSEN

De rijkdom aan spreekkansen is ongelijk verdeeld

Neem één kleuterklas, en tel het aantal keren dat elke kleuter aan bod komt.

Onderzoekster Chaparro-Moreno deed dat: ze zette 13 kleuters uit één klas een camera op hun hoofd, zo'n action-cam, en telde hoe vaak ze met de leerkracht of klasgenootjes in interactie gingen (Chaparro-Moreno et al., 2019). De variatie was groot! Eén kleuter had gemiddeld genomen per 10 minuten wel 12,4 interacties met de leerkracht. De minst fortuinlijke kleuter had drie maal zo weinig interacties met de leerkracht: gemiddeld genomen slechts 4 interacties per 10 min. Over het algemeen praatten deze 13 kleuters minder met hun leeftijdsgenootjes dan met de leerkracht en waren die interacties ook van mindere kwaliteit. Maar twee kleuters waren echte sociale beesten die meer met hun leeftijdsgenootjes praatten dan met hun leerkrachten (gemiddeld meer dan 7 interacties per 10 min. met leeftijdsgenootjes).

Ook in onze Vlaamse kleuterklassen (Verhelst, 2004) en peuterklassen (Peleman et al., 2020) zien we heel wat variatie!

Helena Taelman, Kleutergewijs, [Spreekkansen verdelen in de kleuterklas | Kleutergewijs \(wordpress.com\)](https://www.kleutergewijs.wordpress.com)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Waarom is die interactie zo belangrijk?

- **Mondelinge taalvaardigheid** in de kleuterklas heeft een grote **invloed op later schoolsucces** en legt ook het fundament voor het ontwikkelen van een goede **leesvaardigheid**.
- **Interventies** die zich vanaf de kleuterklas richten op die mondelinge taalvaardigheid zijn **effectief** en helpen de vaardigheden ontwikkelen die leesvaardigheid ondersteunen.

Efficacy of language intervention in the early years. / Fricke, Silke; Bowyer-Crane, Claudine Anne; Haley, Allyson Jan; Hulme, Charles; Snowling, Maggie. In: Journal of Child Psychology & Psychiatry, Vol. 54, No. 3, 03.2013, p. 280-290.

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

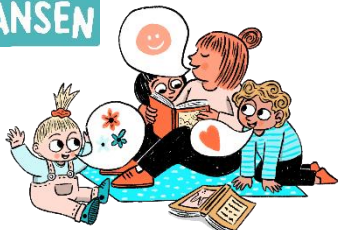
Waarom is die interactie zo belangrijk?

- Kwaliteit en kwantiteit van interactie thuis en op school heeft een invloed op taalverwerving en latere cognitieve capaciteiten en bijgevolg schoolsucces.
- **Hoeveel woorden** volwassenen gebruiken en hoeveel **uitgebreide gesprekken/spreekbeurten** er zijn, bleek een effect te hebben (zelfs wanneer SES en baseline taalvaardigheid in rekening genomen worden).
- Grootste effect werd gevonden bij rijk taalaanbod in periode 18-24 maanden, maar blijvend effect op IQ, verbaal begrip en woordenschat. Invloed blijft zichtbaar op taaltesten doorheen middelbaar onderwijs.
- Des te belangrijker om voor alle kleuters hierop in te zetten en nog meer voor diegenen die thuis dit aanbod niet kunnen krijgen. **Vroeg genoeg op talige interactie inzetten, is de boodschap!**

Gilkerson J et al. Language experience in the second year of life and language outcomes in late childhood. *Pediatrics* 2018 Sep 10; [e-pub].

<https://doi.org/10.1542/peds.2017-4276>

KLEIN
GROTE
KANSEN

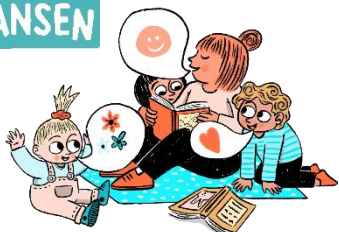

2 Mondelinge taal moeilijk spreken en begrijpen

“Heeft een kleuter moeite met gesproken taal, in het Nederlands en/of de thuistaal? Zorg dan voor een rijk taalaanbod en geef extra spreekkansen. Benoem handelingen en vang taalfouten subtiel op: ‘Ik gingde naar de stad’ – ‘Ging jij naar de stad? Wat heb je daar gedaan?’”

[Zo voorkom je leesproblemen al in de kleuterklas – Klasse](#)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Situatie spreekkansen in de kleuterklas

- In één kleuterklas, is er heel wat variatie in taalleerkansen die kinderen krijgen
  - SES
  - Talige achtergrond
  - Karakter
- Niet eenvoudig om als KO zonder hulpmiddelen **inzicht te krijgen in de situatie** in de kleuterklas en in de **taalleerkansen die onbenut blijven**.
- Kunnen we de spreekkansen van de kleuters in kaart brengen met behulp van een observatie-instrument? **Eerste stap** richting kleuters meer mogelijkheden tot interactie geven

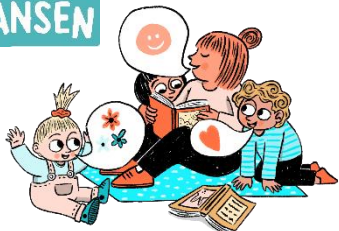
Context en doel van het observatie-instrument

- Observatie-instrument: **'snapshots' van talige interacties in de kleuterklas** met aandacht voor taalrijkdom, diepte en frequentie van de interacties (zowel peer-interactie als interactie tussen KO en kleuter), ...

- LK bepaalt **doelgerichte acties voor zichzelf en de kleuters** (bv. peer interactie). In samenspraak met coach/zorgLK acties bepalen op basis van de geobserveerde realiteit.

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Context en doel van het observatie-instrument

- In kaart brengen van de situatie, zicht krijgen op en inzicht krijgen in talige interactie in de kleuterklas
- Bewustzijn van mogelijkheden verhogen
- Kansen uitdiepen

Creative Common 2021: mag niet aangepast, vertaald, gewijzigd of gecommmercialiseerd worden zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteur(s).

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Context en doel van het observatie-instrument

- Waarom geen bestaand observatie-instrumenten zoals TIRLS of CLASS?
- Laagdrempelig
- Makkelijk toepasbaar in de kleuterklas
- Specifiek op talige interacties gericht
- Vlaamse context

Hoe moet het instrument eruit zien?

- Gebaseerd op Language Interaction Snapshot, maar aangepast aan de Vlaamse context
- Atkins-Burnett S, Sprachman S, Lopez M, Caspe M, & Fallon K (2011). The language interaction snapshot (LISn): A new observational measure for assessing language interactions in linguistically diverse early childhood programs In Howes C, Downer JT, & Pianta RC (Eds.), Dual language learners in the early childhood classroom (pp. 117–146). Baltimore: Brookes Publishing

Observatie-instrument: wie, wat, waarom, waar en wanneer en hoe?

- **Wie:** LK en kleuters
- **Wat:** in kaart brengen talige interactie van LK en kleuters
- **Waarom:** alle kleuters voldoende spreekkansen geven, daarvoor eerst zicht krijgen op situatie
- **Waar en wanneer:** kring, begeleide hoeken en niet-begeleide hoeken (geen speeltijd e.d.)
- **Hoe:** korte snapshots, 10 cycli, noteren tijdens observatie

Methode

Observatie in de kleuterklas van:

(1) Taalgebruik van de leerkracht met alle kleuters algemeen

- ✓ Kringgesprek
- ✓ Begeleide hoek

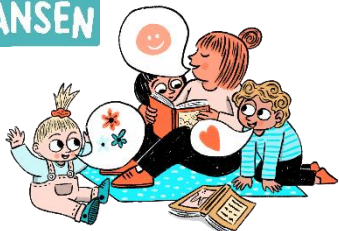
(2) Taalgebruik van de leerkracht met individuele focuskinderen

- ✓ Kringgesprek
- ✓ Begeleide hoek

(3) Taalgebruik van de kinderen onderling: peer interactie

- ✓ Niet-begeleide hoek

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Hoe spreekkansen vergroten?

“Spreekkansen” = kwantiteit en kwaliteit van talige interacties

- ✓ Taalproductie uitlokken (uitgebreide gesprekken, denkstimulerende vragen)
- ✓ Impliciete taalfeedback geven
- ✓ Rijk taalaanbod hanteren
- ✓ Peer interactie aanzwengelen: kwaliteitsvolle gesprekken tussen kleuters onderling

Piet Van Avermaet: “Wie dus inzet op kwaliteitsvolle interacties in de klas, vergroot de kansen van kinderen, ook hun taalleerkansen. Denk aan hoe kleuteronderwijzers verwoorden wat ze doen in de klas. Of hoe ze een kind toespreken: afstandelijk of op een verbaal motiverende en uitdagende manier. Creëer dus een krachtig taalklimaat.”

Wat is een krachtig taalklimaat?

Marlies Algoet: “Er zijn 3 belangrijke taalgroeimiddelen in de klas: een kleuter kan een taal pas leren als er **veel taalaanbod is, als er veel spreekkansen zijn, en als hij veel feedback krijgt.** Het betekent dus vooral heel véél taal in de klas. Maar niet om het even welke taal. Er zijn leraren die de hele dag praten en zeggen ‘doe dit, doe dat’, ‘stop daarmee’, ‘dat mag niet’ ... Dat is instructie- en managementtaal, controlerende taal.”

[Hoe werk je aan rijke taal in de kleuterklas? – Klasse](#)

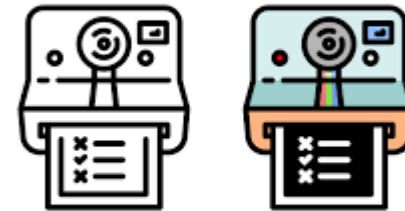
KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

Observatie-instrument: 2 grote delen

1. Snapshots (10 korte cycli)

- A. Aantal spreekbeurten
- B. Uitingen die aanleiding geven tot taalproductie noteren
- C. Soort taaluitingen
- D. Kind praat met...

2. Context van de observatie

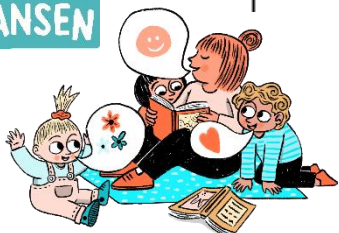
- A. Betrokkenheid
- B. Cognitieve inspanning
- C. Inhoud klasactiviteiten

Andere kenmerken klasactiviteit

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

	1	2	3	4	5
A. Het meeste aantal spreekbeurten van een kind met de leerkracht over hetzelfde onderwerp:					
Geen (het kind is niet aan het woord)					
1 of 2 (= geen uitgebreid gesprek)					
Meer dan 2 (= uitgebreid gesprek)					
B. Noteer per tijdssegment de vraag die de meeste kansen biedt tot taalproductie.					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.	<p>Creative Common 2021: mag niet aangepast, vertaald, gewijzigd of gecommmercialiseerd worden zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteur(s).</p>				

Oefenen fragment 1 en 2

1 fragment kring

1 fragment begeleide SWP

C. Soort taaluitingen van de leerkracht gericht aan het focuskind / het focuskind in de groep

1. Doet een poging om taalproductie uit te lokken (bv. stelt een vraag, doet een prikkelende bewering).					
2. Geeft impliciete taalfeedback (bv. herhaling, bevestiging).					
3. Geeft expliciete taalfeedback (bv. expliciete correctie).					
4. Rijk taalaanbod (bv. minder frequente woorden)					
5. Geeft instructies (bv. "ruim nu op", "neem je koek").					
6. Leest voor					
7. Zingt of zegt versje op					
8. Het gesprek gaat over...					
8.1 Hier en nu					
8.2 Verleden of toekomst					
9. Geen taalgebruik					

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Oefenen fragment 3 en 4

- 1 fragment kring
- 1 fragment begeleide SWP

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Observatie fragment 3 en 4

Wat hebben jullie geobserveerd?

Wat viel op?

Was er...

Rijk taalaanbod? Impliciete of expliciete taalfeedback? Pogingen om taalproductie uit te lokken? Gesprek gaat over? Instructies?

...

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Peer-interactie

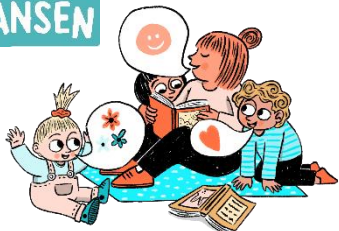
A. Het meeste aantal spreekbeurten van het focuskind met een ander kind over hetzelfde onderwerp:

Geen (het kind is niet aan het woord)

1 of 2 (= geen uitgebreid gesprek)

Meer dan 2 (= uitgebreid gesprek)

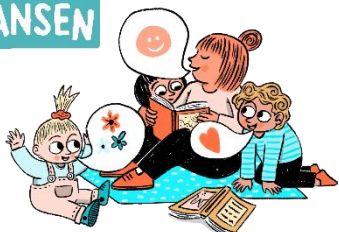

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

B. Soort taaluitingen van de kinderen in de niet-begeleide hoek:

1. Speelgeluidjes die gericht zijn op interactie (bv. <u>vroem-vroem</u> als poging om een ander kind te betrekken in het spel)					
2. Kind vertoont positieve talige interactie met leeftijdsgenoten (bv. reageert/antwoordt op iets wat een ander kind doet/zegt.					
3. Kind vertoont negatieve talige interactie (geen interesse in bijdrage andere kinderen, blokt af, gaat er niet op in). Kind zet voornamelijk eigen taalgebruik verder zonder rekening te houden met cues en input van de andere kinderen.					
4. Kind gaat verder met cues/taalaanbod dat LK eerder die dag aangereikt heeft (bv. rijmen, relevante woordenschat, ...)					
5. Zingt of zegt versje op					
6. Kind gebruikt een andere taal dan het Nederlands					
7. Geen taalgebruik					
8. Rijk taalgebruik door focuskind (bv. minder frequente woorden)					
9. Het gesprek gaat over...					
9.1 Hier en nu					
9.2 Verleden of toekomst					

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Oefenen fragment 5 en 6: peer-interactie

5. Autohoek

6. Tekenen op het bord

Observatie fragment 5 en 6

Wat hebben jullie geobserveerd?

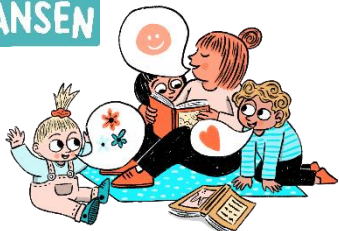
Wat viel op?

...

Positieve of negatieve talige interactie? Rijk taalgebruik?

Speelgeluidjes? Gesprek gaat over? Gebruik andere talen? Veel of weinig spreekbeurten? ...

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Andere onderdelen observatie-instrument

Context van de observatie: de kleuterklas					
A. Betrokkenheid van het focuskind. Hoeveel van de observatie...					
	Geen enkele keer	Een deeltje van de tijd	De helft van de tijd	Het grootste deel van de tijd	Voortdurend
1. Was het focuskind geconcentreerd bezig met materialen en activiteiten?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
2. Was de aandacht van de leerkracht specifiek op het focuskind gericht?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
B. Cognitieve inspanning. Duid het hoogste niveau van cognitieve inspanning aan dat je hebt gezien.					
Hoogste niveau van cognitieve inspanning	☐ 1 (=laag)		☐ 2 (=matig)		☐ 3 (=hoog)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

C. Inhoud klasactiviteiten (duid alle activiteiten aan waaraan het focuskind deelnam)

<p>☐ 1. Taal en geletterdheid</p> <p>Het focuskind...</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Luistert naar een verhaal ☐ Spreekt of vertelt (bv. kringgesprek, verhaal navertellen) <p>Het focuskind doet mee aan...</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ een woordenschatactiviteit ☐ activiteit klankbewustzijn ☐ activiteit schriftelijke geletterdheid <p>☐ 4. Socio-emotionele ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Gevoelens ☐ Emoties beheersen / gedrag reguleren ☐ Sociale en relationele vaardigheden ☐ Probleemoplossend denken omtrent sociale kwesties <p>☐ 7. Mediakundige ontwikkeling</p>	<p>☐ 2. Wereldoriëntatie en Wetenschap</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Gezondheid ☐ Levende wezens ☐ Aarde en heelal; het weer ☐ Fysieke eigenschappen ☐ Tools en technologie ☐ Wetenschappelijk denken ☐ Samenleving ☐ Natuur <p>☐ 5. Beweging</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Fijne motoriek ☐ Grove motoriek <p>☐ 6. Muzische ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Zingen/dansen/muziek ☐ Kunst / esthetica ☐ Toneelspelen <p>☐ 8. Levensbeschouwing-godsdienst</p>	<p>☐ 3. Wiskunde</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Tellen ☐ Afstand ☐ Meer / minder ☐ Nummers schrijven ☐ Optellen / aftrekken ☐ Vermenigvuldigen / delen ☐ Meetkunde; ruimte-inzicht; met blokken spelen ☐ Patronen ☐ Meten ☐ Vergelijken / contrasteren / sorteren / ordenen ☐ Grafieken; datagebruik ☐ Kalender (+tijd) ☐ Probleemoplossend denken <p>☐ 9. Andere: .....</p>
--	---	--

D. Andere kenmerken van de klasactiviteit (duid aan waaraan het focuskind deelnam)

<p>Groepsamenstelling:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Volledige groep ☐ Een klein groepje ☐ Individueel 	<p>Moment en/of plaats:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Gezamenlijk moment (bv. kringmoment 's ochtends) ☐ SWP (speelwerkplekken) / kinderen zijn vrij om te spelen ☐ Routine (bv. weerkalender invullen) ☐ Maaltijd / tussendoortje ☐ Speeltijd (indien de kleuters in de klas blijven) ☐ Ander moment tussendoor dat niet in één van bovenstaande opties past
--	---

KLEINE KINDEREN
GROTE KANSEN

Poll 3: feedback

“Na deze korte oefening met het observatie-instrument, ben ik me meer bewust van de verscheidenheid aan taaluitingen die kunnen uitnodigen tot interactie. Ik merk bij mezelf een verhoogd bewustzijn over die interactiekansen.”

Antwoordmogelijkheid op rating poll met Likert schaal 1 tot 5

(1: sterk mee oneens, 2: oneens, 3: neutraal, 4: eens, 5: sterk mee eens).

Poll 4: feedback

“Wat ontbreekt volgens jou in het instrument?”

Antwoord in woordwolk.

Tool: tweeledig doel

- Zicht krijgen op, bewust maken van
- Situatie voor alle kleuters (ook de taalzwakke kleuters) verbeteren

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

KOALA

SCREENINGSINSTRUMENT

WAT?

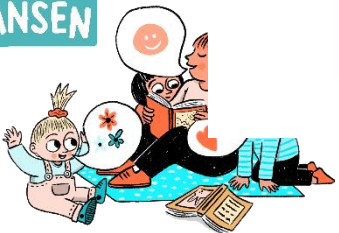
Verplichte taalscreening bij aanvang van het leerplichtonderwijs om kleuters te identificeren die baat hebben bij (extra of intensievere) taalstimulering.

KleuterOnderwijs

Luistervaardigheid

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Afsluitende bedenkingen

Het **observatie-instrument** is een tool, een hulpmiddel,
MAAR zeker niet hele verhaal, daarvoor is meer nodig zoals:

- curriculum aanpassen (diepgaander rond één prentenboek werken, interactie bij tussendoortjes verhogen, ...)
- meerlagig ondersteuningsmodel (planning, aard activiteit, manier van voorlezen, ondersteuning in kleine of grote groepen, andere factoren...)

Interactie verbeteren is een schakel in het grotere geheel.

Het observatie-instrument is een **vertrekpunt**. Dit is geen professionalisering op zich. Er is meer nodig om effectief tot verandering te leiden.

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

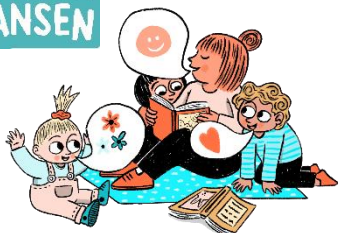

Oproep

We zijn op zoek naar LK, zorgcoördinatoren, pedagogisch begeleiders, ... die het observatie-instrument willen uittesten en ons feedback bezorgen.

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Take home messages

- Black box van talige interactie in KK openen
- Inzicht in spreekkansen en daardoor beter bijsturen
- Niet het hele verhaal, maar wel een belangrijk deel van de plot

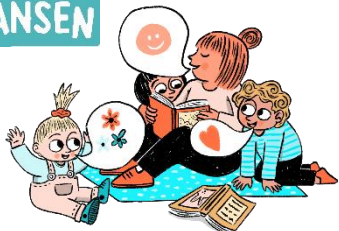

Wens je op de hoogte gehouden te worden?

https://kuleuven.eu.qualtrics.com/jfe/form/SV_8cEqHkenvBrrWrl

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

Hartelijk dank!
Anneleen Boderé
Sara Verbrugge

Contact: Sara.Verbrugge@odisee.be